

Mreža Žena Kosova

Podržava, štiti i promoviše prava i interese žena i devojaka na Kosovu

Priština, 28. oktobar 2026. godine

Poštovani premijeru, Albine Kurti,

Poštovana druga potpredsednice Vlade, ministarko pravde i nacionalna koordinatorka za zaštitu od nasilja u porodici, nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja, Donika Grvala Švarc,

Poštovani ministre finansija, Hekurane Murati,

Poštovani ministre obrazovanja, Hajrula Čeku,

Poštovani ministre rada, porodice i vrednosti oslobodilačkog rata, Andine Hoti,

Poštovani poslanici Skupštine Republike Kosovo,

Mreža žena Kosova (MŽK) smatra značajnim to što Skupština posvećuje pažnju nasilju nad ženama i femicidu. Međutim, Kosovo već ima uspostavljen pravni i institucionalni okvir za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama, koji obuhvata Ustav, Istanbulsku konvenciju i relevantne zakone. Suštinski problem nije nedostatak preuzetih obaveza ili usvojenih dokumenata, već njihovo nedelotvorno sprovođenje i izostanak institucionalne odgovornosti.

Stoga usvajanje Rezolucije mora biti praćeno konkretnim merama, jasno definisanim odgovornostima, adekvatnim finansijskim sredstvima i delotvornim mehanizmima za pozivanje na odgovornost. Obaveze u pogledu zaštite žena već postoje i njihovo sprovođenje ne može da čeka. Životi žena zavise od spremnosti i sposobnosti institucija da spreče nasilje, prepoznaju rizike i blagovremeno obezbede sveobuhvatnu zaštitu.

Tokom parlamentarne rasprave, pojedini govornici izrazili su šok i iznenađenje zbog kontinuiranih ubistava žena. Razumemo ozbiljnost ovih slučajeva i zabrinutost koju su izazvali u javnosti. Međutim, za nas koje se ovim pitanjem bavimo decenijama, ovakvi slučajevi nisu ni novost ni neizbežni. Rizici su više puta dokumentovani, a preporuke za sprečavanje nasilja i zaštitu žena postoje već dugo.

Tokom gotovo tri decenije, MŽK je sprovodila istraživanja, pratila postupanje institucija i sarađivala sa njima na svim nivoima kako bi se radilo na rešavanju problema nasilja nad ženama. [Od 2008. godine](#), kontinuirano smo davale preporuke zasnovane na dokazima, uključujući i preporuke izrađene u saradnji sa institucijama. Stoga vas pozivamo da se oslonite na postojeći rad i obezbedite da se Rezolucija pretoči u konkretne mere.

Prvo, potrebno je pravovremeno zakonski definisati femicid kao posebno krivično delo i uspostaviti Mehanizam za praćenje femicida (Femicide Watch).

Pozdravljamo poziv iz Rezolucije da se izmeni Krivični zakonik kako bi femicid bio prepoznat kao posebno krivično delo. Pozivamo Ministarstvo pravde da bez odlaganja pokrene i okonča neophodne izmene zakona,

vodeći računa o tome da one budu zasnovane na dokazima, našim preporukama i relevantnim međunarodnim standardima. Takođe, pozivamo na uspostavljanje Mehanizma za praćenje femicida, koji bi sistematski prikupljao i analizirao podatke o slučajevima femicida, prepoznavao obrasce i utvrđivao nedostatke u postupanju institucija, kao i izrađivao preporuke za sprečavanje budućih ubistava. Takav mehanizam doprineo bi tome da se svaki slučaj sagledava ne samo kao pojedinačna tragedija već i kao prilika da se utvrde propusti i spreči dalji gubitak života.

Drugo, potrebno je ojačati ulogu obrazovanja u sprečavanju nasilja.

Pozdravljamo to što Rezolucija naglašava potrebu za nacionalnim programom obrazovanja za sprečavanje nasilja, koji obuhvata i rad sa dečacima u višim razredima osnovne škole. Da bi se obezbedile dugoročne promene, preventivne aktivnosti moraju prevazići okvire pojedinačnih programa i kampanja za podizanje svesti. [Ministarstvo obrazovanja treba da integriše rodno transformativno obrazovanje](#) u nastavne planove i programe i svakodnevnu nastavnu praksu, pri čemu treba obrađivati rodne norme, stereotipe i neravnotežne odnose moći koji doprinose nasilju nad ženama. To zahteva odgovarajuće obrazovne materijale, obuku nastavnika, unapređenje nastavnih metoda i kontinuiranu primenu ovakvog pristupa.

Treće, potrebno je ojačati centre za socijalni rad i obezbediti dovoljan broj zaposlenih i odgovarajuće resurse.

Pozdravljamo to što Rezolucija prepoznaje potrebu za reformom centara za socijalni rad (CSR), jačanjem njihovih stručnih kapaciteta, obezbeđivanjem održivog finansiranja i uvođenjem obavezujućih standarda za njihov rad. Ove mere su od ključnog značaja, posebno imajući u vidu [zabrinutost na koju MŽK već dugo ukazuje](#) i stavove drugih aktera o nedovoljnim finansijskim i kadrovskim kapacitetima ovih centara za delotvorno reagovanje na rodno zasnovano nasilje. Socijalni radnici imaju ključnu ulogu u prepoznavanju rizika, sveobuhvatnom vođenju slučajeva, koordinaciji usluga i pružanju podrške ženama koje su preživele nasilje kako bi mogle samostalno da donose odluke o svom životu. Bez dovoljnog broja zaposlenih, CSR-ovi ne mogu kontinuirano da pružaju potrebnu podršku na vreme i na sveobuhvatan način.

Institucionalne reforme moraju da uključe konkretne obaveze u pogledu zapošljavanja dovoljnog broja radnika. Ponavljamo našu preporuku da Ministarstvo finansija treba da blisko sarađuje sa opštinama kako bi se u budžetu obezbedila sredstva za zapošljavanje najmanje dva dodatna socijalna radnika u svakoj opštini, počev od budžeta za 2027. godinu. [Prema ranijim budžetskim procenama MŽK-a, za to bi bilo potrebno oko 444.000 evra godišnje na nivou celog Kosova, uključujući dodatnih 12.000 evra godišnje za Prištinu](#), s obzirom na veće potrebe ove opštine za dodatnim kadrovima. U ovakvoj kriznoj situaciji, Ministarstvo finansija treba da odobri otvaranje novih radnih mesta u opštinama i obezbedi sredstva potrebna za njihovo finansiranje. Svesni smo značaja procene kadrovskih potreba u svakoj opštini. Međutim, taj proces ne sme da odloži hitne mere za zaštitu žena. Stoga pozivamo na utvrđivanje jasnih rokova i izdvajanje namenskih budžetskih sredstava za jačanje ovih ključnih usluga. Poštovani poslanici, računamo na vaše zalaganje kako bi se obezbedilo da ova sredstva budu predviđena budžetom za 2027. godinu.

Četvrto, potrebno je obezbediti adekvatno i održivo finansiranje skloništa i drugih usluga kroz rodno odgovorno budžetiranje.

Sprečavanje femicida podrazumeva mnogo više od reagovanja na pojedinačne slučajeve. Žene koje su izložene nasilju moraju imati pristup sigurnim skloništim, specijalizovanim uslugama i podršci koja im je potrebna da bi nastavile život bez nasilja. Pozivamo Ministarstvo finansija i opštine da rodno odgovorno budžetiranje uvrste u redovnu praksu i koriste ga za procenu stvarnih troškova pružanja ovih usluga. MŽK je izradila model za obračun troškova i podelila ga sa institucijama kako bi im pomogla da planiraju budžete na osnovu dokaza. Taj model treba da posluži kao osnova za izdvajanje dovoljnih i održivih budžetskih sredstava za više godina za skloništa i druge ključne usluge.

Peto, potrebno je obezbediti delotvornu institucionalnu odgovornost i pratiti sprovođenje preuzetih obaveza.

Pozdravljamo to što Rezolucija naglašava potrebu za utvrđivanjem pravne i disciplinske odgovornosti odgovornih lica u slučajevima kada se utvrde propusti ili nemar, kao i predlog za osnivanje parlamentarne istražne komisije povodom slučaja Arljinde Zekaj. Ove mere moraju dovesti do konkretnih rezultata i suštinskih promena. Pozivamo nadležne institucije da obezbede nezavisnu i brzu istragu navoda o nemaru, preduzmu odgovarajuće mere protiv odgovornih lica kada se utvrdi da nisu postupala u skladu sa svojim dužnostima i otklone institucionalne nedostatke kako bi se sprečilo ponavljanje sličnih slučajeva.

Šesto, potrebno je obezbediti koordinisanu zaštitu i podršku u čijem je središtu osoba koja je preživela nasilje.

Žene koje prijavljuju nasilje moraju blagovremeno dobijati koordinisanu podršku usmerenu na potrebe žrtava i žena koje su preživele nasilje, u skladu sa Istanbulskom konvencijom i nacionalnim zakonodavstvom. Jedan od ključnih izazova, na koji su ponovo ukazali nedavni slučajevi *femicida, jeste nedostatak delotvorne koordinacije između institucija odgovornih za sprečavanje nasilja i zaštitu žena koje su preživele nasilje*. Čak i kada pojedinačne usluge postoje, neusklađeno postupanje, nedovoljna razmena informacija i nejasno podeljene odgovornosti mogu dovesti do toga da žene ne dobiju sveobuhvatnu zaštitu koja im je potrebna.

Stoga pozivamo Ministarstvo pravde da hitno sarađuje sa drugim nadležnim institucijama na unapređenju pravnog okvira i okvira javnih politika, kako bi se jasno definisali i uspostavili ili prilagodili modeli integrisanih usluga, kao što su centri koji pružaju usluge na jednom mestu („one-stop shop“) ili koordinisani centri specijalizovane podrške, u skladu sa načelima Direktive EU o nasilju nad ženama. Time bi se doprinelo boljem organizovanju i pružanju integrisanih, multidisciplinarnih i međuinstitucionalnih usluga, kako bi žrtve mogle da ostvare pristup različitim oblicima podrške na jednom mestu ili kroz koordinisan sistem. Na taj način smanjilo bi se opterećenje žena koje su prinuđene da se same snalaze u sistemu različitih institucija, a izbegla bi se i ponovljena saslušanja koja mogu dovesti do retraumatizacije. Takođe, potrebno je dodatno precizirati procedure kako bi se unapredili saradnja i koordinacija između CSR, policije, zdravstvenih ustanova, skloništa, pravosudnih institucija i drugih relevantnih pružalaca specijalizovanih usluga.

To mora biti praćeno doslednom primenom procena rizika, efikasnim upravljanjem slučajevima, odgovarajućim merama zaštite prilikom razmene informacija i kontinuiranom ponovnom procenom rizika u skladu sa promenama okolnosti. Bez sveobuhvatne i koordinisane zaštite, žene mogu i dalje biti izložene ponovljenom nasilju, uključujući femicid, čak i nakon što zatraže pomoć od institucija.

MŽK ostaje vaš partner u naporima da se okončaju femicid i svi oblici nasilja nad ženama. Oslanjajući se na više od 30 godina iskustva, istraživanja i saradnje sa institucijama širom Kosova, pozivamo vas da hitno preduzmete konkretne mere i ostajemo spremne da svojim stručnim znanjem doprinesemo sprovođenju ovih reformi.

S poštovanjem,

Nicole Farnsworth

Izvršna direktorka

U ime Mreže žena Kosova, njenih članica i osoblja